

A. OBECNĚ

Komunistická strana Československa v éře stalinismu: nové horizonty, kampaně, ideologie a praxe, funkcionáři, regiony

Cíle předmětu: Seminář je primárně zaměřen na dějiny KSČ po druhé světové válce a v 50. letech minulého století. Studenti budou seznámeni s vývojem v KSČ na všech úrovních od centra po základní organizace v rámci dějin poválečného Československa. Současně se budou soustředit na porozumění problematice komunismu/stalinismu v širších kontextech, na seznámení s metodickými a koncepčními přístupy různých historiografických směrů i na jejich aplikaci na konkrétní pramenný materiál. Posluchači by měli získat schopnost promýšlet problematiku dějin KSČ z různých perspektiv.

Literatura (výběr):

Práce slovníkové, sborníky

Příruční slovník k dějinám KSČ I.–II. Praha 1964

Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu, svazky I. až VIII. Praha 2003–2012.

Štverák, František: Schematismus k dějinám Komunistické strany Československa (1921-1992). Základní informace o ústředních orgánech a biografické údaje o vedoucích představitelích strany. Praha 2010, 2018 (2. vydání)

Geyer, Michael – Fitzpatrick, Sheila (eds.): Za obzor totalitarismu. Srovnání stalinismu a nacismu. Praha 2012.

Monografie, studie

Kaplan, Karel: Aparát ÚV KSČ v letech 1948–1968. Studie a dokumenty. Praha 1993

Kaplan, Karel: Kádrová nomenklatura KSČ 1948 – 1956. Sborník dokumentů. Praha 1992.

Kaplan, Karel: Kronika komunistického Československa. Antonín Novotný – vzestup a pád „lidového“ aparátčíka. Brno 2011

Kaplan, Karel: Kronika komunistického Československa. Klement Gottwald a Rudolf Slánský. Brno 2009

Kaplan, Karel: Zpráva o zavraždění generálního tajemníka. Praha 1992

Kaška, Václav: Neukáznění a neangažovaní. Disciplinace členů KSČ v letech 1948–1952. Praha-Brno 2014.

Maňák, Jiří: Proměna dělnické strany v organizaci moci. Problematika dělnického charakteru KSČ v letech 1945–1953 ve světle stranické statistiky. In: Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu, sv. I. (Zdeněk Kárník – Michal Kopeček ed.) Praha 2003, s. 157–199.

Mrňka, Jaromír: Svěhlavá periferie. Každodennost diktatury KSČ na příkladu Šumperska a Zábřežska v letech 1945–1960. Praha 2015.

Pernes, Jiří: Krize komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století. Brno 2008.

Rupnik, Jacques: Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci. Praha 2002.

Pavka, Marek: Kádry rozhodují vše! Kádrová politika KSČ z hlediska teorie elit (Prvních pět let komunistického vládnutí). Brno 2003.

Pernes, Jiří – Foitzik, Jan (eds.): Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“: Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference pořádané ve dnech 14. – 16. dubna 2003 v Praze. Brno 2005.

Šlouf, Jakub: Spříznění měnou. Genealogie plzeňské revolty 1. června 1953. Praha 2016

Šlouf, Jakub: Podvedená strana. Zrod masového komunistického hnutí na Plzeňsku, jeho disciplinace, centralizace a byrokratizace (1945–1948). Plzeň 2016

Metody hodnocení: aktivní účast v hodině, seminární práce

B) SYLABUS

1. hodina, 27. září

Úvodní hodina, zadání seminární práce

Udělení zápočtu:

1. Přítomnost na semináři 80 %, aktivní účast při diskuzi
2. Seminární práce, můžete si vybrat za dvou variant:

a) ve vybraném okresním archivu prozkoumáte a popíšete stav fondů týkajících se KSČ (okres, základní organizace atd.) v archivu uložených; projdete si dvě zasedání nějakého stranického orgánu (např. předsednictva OV KSČ, členské schůze základní organizace atd.) a stručně vypíšete, čím se na schůzi straníci zabývali; **POZOR, NEPLÉST OV KSČ S ONV!**

b) napíšete popularizační článek na jakékoliv téma z dějin KSČ na cca 12 000 znaků vč. mezer. Článek musí mít náležitosti zeditovaného textu, tj. např. perex, mezititulky, obrázky, seznam použité literatury

Seminární práci je třeba odevzdat nejpozději na předposlední hodině, přičemž během poslední hodiny kolegy a kolegyně s prací seznámíte (např. potíže při zpracovávání)

2. hodina, 4. října

Texty 1: Komunistická strana Československa – vývoj

a) Devátá, Markéta – Pernes, Jiří – Kocian, Jiří: Českoslovenští komunisté a jejich strana. Praha 2017, s. 1–14

b) Maňák, Jiří: Proměna dělnické strany v organizaci moci. Problematika dělnického charakteru KSČ v letech 1945–1953 ve světle stranické statistiky. In: Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu, sv. I. (Zdeněk Kárník – Michal Kopeček ed.) Praha 2003, s. 157–177, s. 180–196.

3. hodina, 11. října

Texty 2: Nové horizonty výzkumu dějiny komunismu

Škabraha, Martin: Tři stezky (ke) komunismu. Dějiny–teorie–kritika, 1/2010, s. 7–29

Pullmann, Michal: K sociální dynamice teroru. In: Wendy Z. Goldmanová: Utváření nepřítelů. Udávání a zavražďování ve stalinském Rusku. Praha 2014, s. 267–286.

4. hodina, 18. října

Texty 3: Kampaně I.: Politické procesy

Pernes, Jiří – Foitzik, Jan (eds.): Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“: Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference pořádané ve dnech 14. – 16. dubna 2003 v Praze. Brno 2005.

- A) Souvislosti politických procesů ve střední a východní Evropě, s. 11–21 (Jan Foitzik).
- B) Politické procesy 50. let v Československu, s. 107–114 (Karel Kaplan).
- C) Poetika ideologické fikce: Proces se Slánským a spol. jako text, s. 332–340 (Petr Steiner).

5. hodina, 25. října

Texty 4: Kampaně II.: Výběr elit pro panství KSČ (kádrování, prověřování)

Cuhra, Jaroslav: „Kádrovník nikdy nemůže být se svou prací hotov“. Kádrování a komunistické vládnutí. Dějiny a současnost, 11/2009, s. 30–33.

Černá, Marie: Od školy až do důchodu. V síti kádrových materiálů. Dějiny a současnost, 11/2009, s. 37–39.

6. hodina, 1. listopadu

Texty 5: Země ocele (dělníci a KSČ)

Heumos, Peter: „Vyhrňme si rukávy, než se kola zastaví!“ Dělníci a státní socialismus v Československu 1945–1968. Praha 2006, s. 5–21 a s. 26–31

Šlouf, Jakub: Spříznění měnou. Genealogie plzeňské revolty 1. června 1953, s. 98–112.

7. hodina, 8. listopadu

Text 7: Země lyr (ideologie stalinismu)

Macura, Vladimír: Šťastný věk: Symboly, emblémy a mýty 1948-1989. Praha, 1. vydání (1992), s. 5–57; 2. vydání (2008) s. 9–130

8. hodina, 15. listopadu

Texty 8: **Funkcionáři I.: Stalinisté v Praze (Gottwald, Slánský, Šling)**

Kaplan, Karel: Kronika komunistického Československa. Klement Gottwald a Rudolf Slánský. Brno 2009, s. 101 – 115 a s. 216–238

9. hodina, 22. listopadu

Texty 9: **Funkcionáři II.: Stalinisté v krajích**

Pernes, Jiří: Mládež vede Brno. Otto Šling a jeho brněnská kariéra (1945–1950). Soudobé dějiny, 3/2004, s. 45–60

Lóži, Marián: Dynamika vnitrostranického teroru na lokální úrovni KSČ v době pozdního stalinismu. Diplomová práce, ÚHSD FF UK. Praha 2014, s. 14–42, s. 67–107

29. listopadu se seminář nekoná (konference na ÚSTR: KSČ V REGIONÁLNÍ PERSPEKTIVĚ: STRUKTURA – ELITY – VÝKON MOCI)

10. hodina, 6. prosince

Texty 10: **KSČ v regionální perspektivě**

Mrňka, Jaromír: Svěhlavá periferie. Každodennost diktatury KSČ na příkladu Šumperska a Zábřežska. Praha 2015, s. 10 – 25, s. 140 – 155, s. 158–166

Šlouf, Jakub: Podvedená strana. Zrod masového komunistického hnutí na Plzeňsku, jeho disciplinace, centralizace a byrokratizace (1945–1948). Plzeň 2016, s. 250–253

11. hodina, 13. prosince

- prezentace seminárních prací, udílení zápočtů